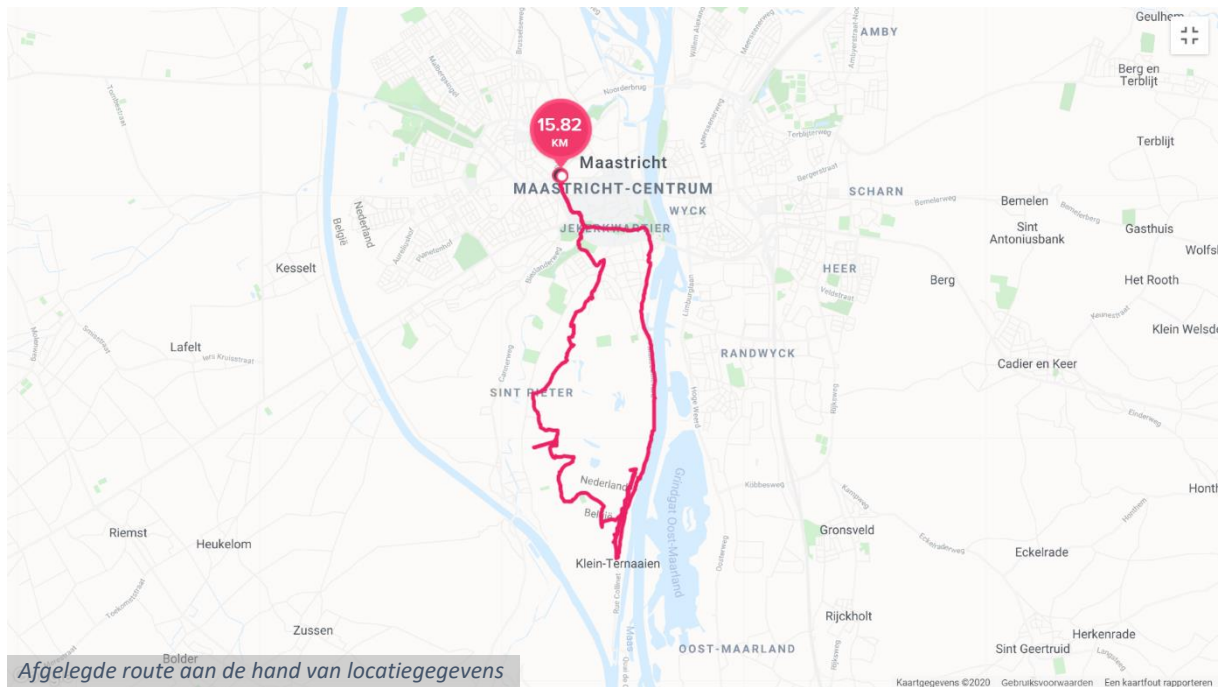

Dwalen over de Sint-Pietersberg

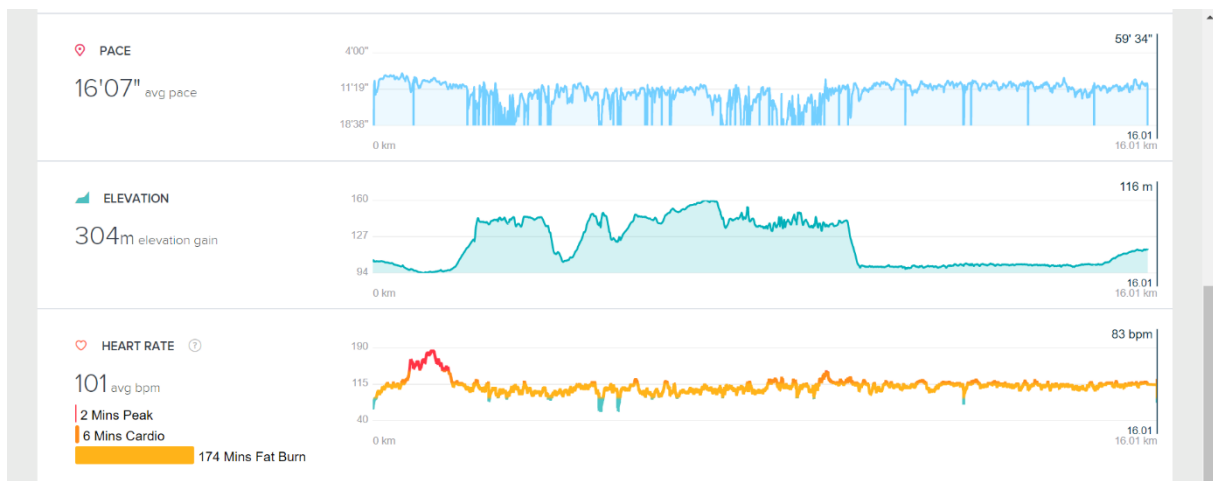
Een onderzoek naar de relatie tussen mens, beleving en technologie.

Christy Westhovens

Ik ben vooral bang om me te vervelen, bang om in een leegte terecht te komen zonder de mogelijkheid om snel weer naar mijn veilige, met prikkels gevulde omgeving te kunnen gaan.

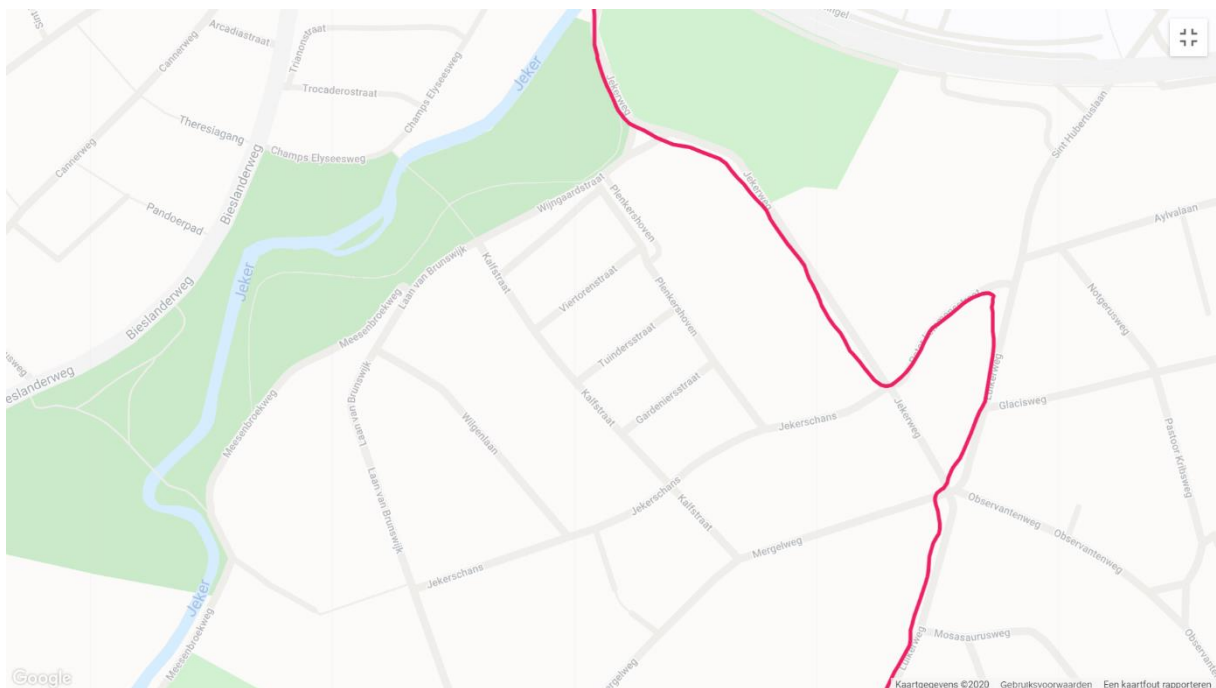
Ik besluit een doel te stellen: 15 km lopen. Dwalen. Met niets anders dan mezelf, een flesje water, mijn horloge dat nauwgezet mijn hartslag, de tijd en het aantal gelopen kilometers weergeeft, en een boek.

Het doel geeft me houvast, de wetenschap dat mijn data gemeten en opgeslagen worden geeft me het gevoel dat ik straks iets heb om op terug te kijken. Misschien wel trots op te zijn. Een documentatie van de beweging.

Een manier om controle uit te oefenen op iets dat van zichzelf ongrijpbaar is.

Ik spaar ze. Ik ren iedere ochtend een rondje door Maastricht, oortjes in, muziek aan, data aan. In die fysieke inspanning en de harde muziek die door mijn oortjes knalt, vind ik rust. Zo maak ik mijn hoofd leeg voor de lange dag die voor me ligt. Zo raak ik overtollige energie kwijt die me anders de hele dag zou achtervolgen. Aan het einde van mijn ronde bewonder ik de route die ik, in een soort symbiotische relatie tussen mij en mijn technologie, op een virtuele weergave van Maastricht heb uitgetekend. Een bewijs van mijn inspanning. Een geconcentreerde weergave van een afgebakende ruimtetijd, gevangen in een enkel beeld. Een spoor dat op zichzelf niet van waarde is, maar als collectief informatie biedt over mijn gedrag en de interacties die ik aanga met de infrastructuur van Maastricht.

Ik besluit naar de Sint-pietersberg te gaan, voor mij redelijk onbekend terrein. Ik probeer er op gevoel naartoe te lopen, geen telefoon in de hand, geen oortjes in, geen afleiding. De geluiden die uit de straten komen vallen nu gelijk op. De (vrij lege) straten leiden een eigen leven waar ik normaal geen aandacht aan zou schenken. Er is een leegte in mijn hoofd (die me minder angst inboezemt dan ik had gedacht) welke ruimte biedt voor een ander soort concentratie. Ik ben gehecht aan de snelheid van het dagelijkse leven, het constant bezig zijn voelt comfortabel en zinvol. Maar bij de vertraging van het rennen naar het lopen ontstaat er een verschuiving in bewustzijn. Een letterlijke en figuurlijke frisse wind.

De huidige situatie rond het coronavirus dwingt me om opnieuw na te denken over het belang van fysieke ruimte en het eventueel inzetten van het virtuele domein binnen mijn artistieke praktijk. Ik heb een enorme voorliefde voor natuurlijke fenomenen, welke zich voornamelijk afspelen in het fysieke domein. De fysieke realiteit is in mijn beleving zo waanzinnig dat het virtuele domein dat niet zou kunnen overtreffen. Het virtuele domein kan niet méér zijn dan een versimpelde versie van de fysieke realiteit aangezien ze hier een fragment van is. Werken in het virtuele domein is voor mij alleen relevant wanneer zij dient als extensie waar de fysieke realiteit en/of onze zintuigelijke waarneming tekortschiet. Ze kan de fysieke ruimte nooit vervangen.

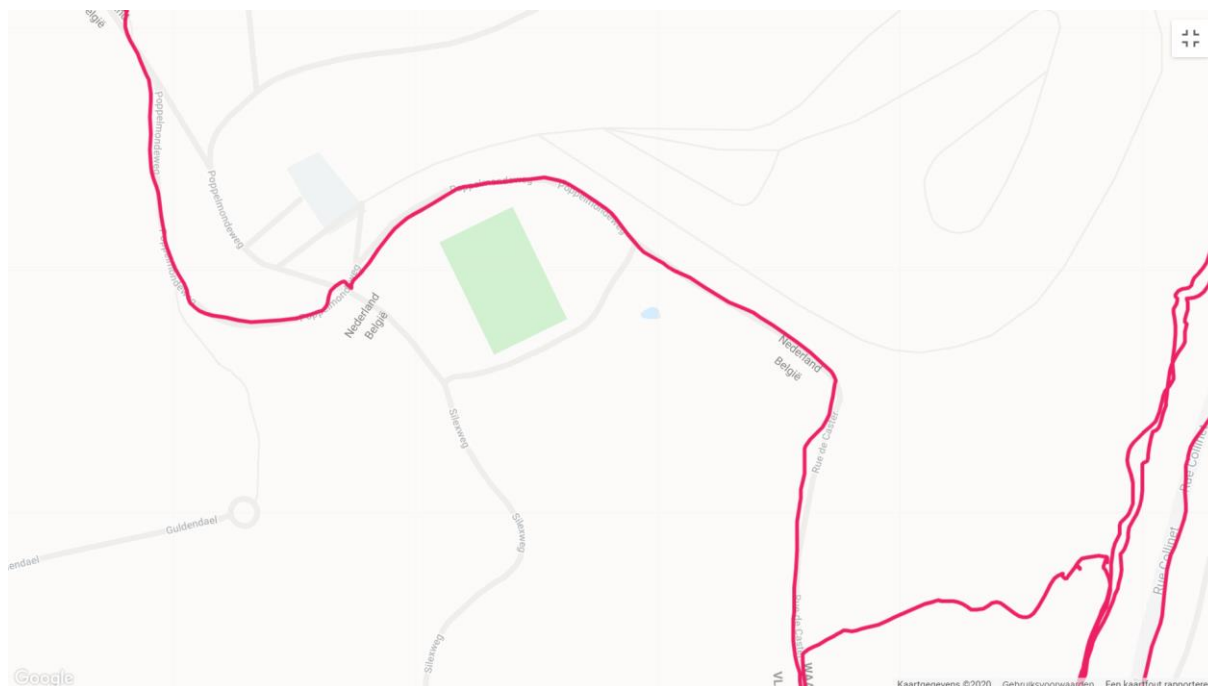
Het virtuele domein biedt wel mogelijkheden om punten binnen de fysieke realiteit naar elkaar toe te trekken. Ze verkort afstanden en tijd. Ze heeft de mogelijkheid om een driedimensionale lappendeken van ruimtetijd te creëren die op allerlei manieren gevouwen kan worden. Hier liggen mogelijkheden voor het creëren van een ander soort zintuigelijke waarneming. Ik zou kenmerken van de fysieke realiteit kunnen combineren met deze eigenschap van het virtuele domein waarbij ze samen meer zijn dan de som der delen. Maar wanneer het virtuele als eindstation genomen wordt, zal het hoe dan ook niet meer zijn dan een vereenvoudigde weergave, gevangen in een afgesloten medium.

Ik beseft dat wat ik hier schrijf misschien wel hypocriet is. Aangezien mijn fascinatie voor de fysieke realiteit en zijn fenomenen voornamelijk voortkomt uit een visualisatie van boekenkennis die verkregen is via dat virtuele domein. De meeste natuurlijke fenomenen waar ik zo verwonderd over ben, heb ik niet zelf ervaren. Ik trek er niet vaak op uit om door de fysieke ruimte te dwalen en ik zoek de fenomenen ook niet persé op. Toch streef ik ernaar om ze volledig te begrijpen. Het ervaarbaar maken van deze fenomenen is pas de volgende stap.

Ik kan kiezen tussen het aangelegde pad en het bos met de recreatieve paadjes welke door Natuurmonumenten zorgvuldig zijn afgedekt met takken en stammen, vergezeld met een bord; 'Niet betreden, vallende takken'. Ik neem het risico. De bomen zijn zwart uitgeslagen, ze zijn stervende. Hun aanblik beangstigt me een beetje. Even maak ik me zorgen over de eventueel vallende takken, maar ik besluit toch door te lopen. Ik probeer me over de overblijfselen van recreatieve paadjes te verplaatsen terwijl ik laaghangende takken en struiken ontwijk en me zorgen maak over teken. Ik ben dit niet gewend, het voelt niet 'natuurlijk' aan. Toch ben ik enthousiast over mijn persoonlijke avontuur. Weg van de brede paden met andere wandelaars, even ruimte voor mezelf.

Zelfs wanneer de mens zich in de natuur waant, wordt zijn gedrag gestuurd door de structuren in de samenleving waar hij zo aan gewend is. We volgen de aangelegde paden, we lezen de borden, we houden ons aan dezelfde regels. We weten dat 'ongerepte natuur' in de alledaagse zin van het woord een illusie is. Desondanks wanen we ons graag in die illusie. Deze systemen maken deel uit van een 'menselijke natuur'. Ze zijn door ons veroorzaakt, maar op een individueel niveau zijn we niet meer in staat om hier invloed op uit te oefenen. We zijn een onderdeel geworden, zoals een blad onderdeel is van een boom.

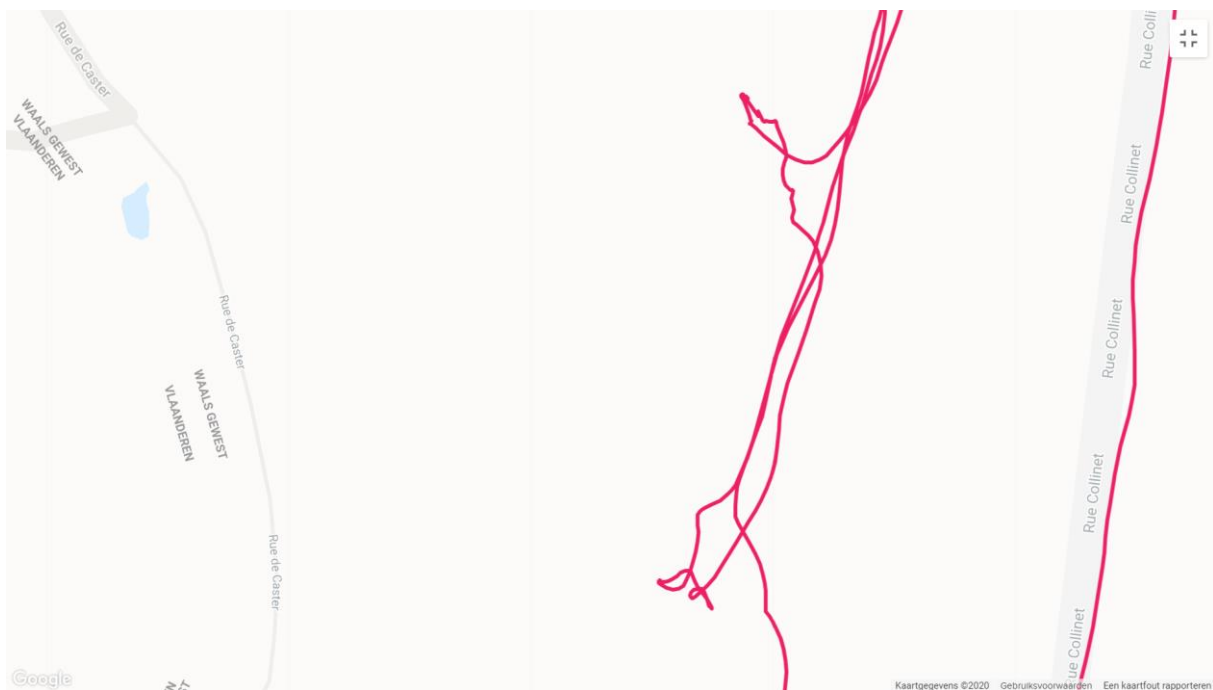

Ik verbaas me over de schoonheid van dit gebied dat zich zo dicht bij mijn huis bevindt. De zon schijnt, ik zie een heuvelachtig grasveld en besluit even te gaan zitten. Ik neem de tijd om het uitzicht in me op te nemen. Eindeloze akkers en weilanden die mee plooiën met de heuvelachtige ondergrond. In de verte hoor ik schapen. Ik ben enthousiast maar ook teleurgesteld dat ik ze niet heb gezien. Het geluid komt namelijk uit de richting van het bos dat ik net heb verlaten. Ik ben gek op dieren, altijd al geweest. Ik besluit even een pauze te nemen en pak mijn boek erbij. Ik heb bewust een fictief boek meegenomen aangezien ik die normaal niet zo snel lees. Ik wilde het verloop van mijn gedachten niet te veel laten beïnvloeden door nieuwe informatie, maar ik wilde mezelf wel de mentale pauze gunnen. Ik lees een paar pagina's uit 'Do Androids dream of electric sheep?' wanneer ik de schapen dichterbij hoor komen. Plots staan ze in het weiland voor mij, een hele kudde vergezeld door twee schapsherders en twee honden. Ze staan gehoorzaam te wachten tot het hek open gaat en rennen vervolgens enthousiast het weiland in. Een prachtig tafereel, een (al dan niet gedwongen) samenwerking tussen mens en dier. Anders dan in mijn boek, waar dieren een statussymbool zijn geworden. De hoofdpersoon heeft een robotschaap om de burens ervan te overtuigen dat hij een echt schaap heeft kunnen bemachtigen. De titel van het boek intrigeert me. Als een robotschaap zo echt lijkt dat het niet van een echt schaap te onderscheiden is, is het dan nog wel 'nep'? Hoe dan ook, is het vast eenzaam.

Ik herinnerde me een vraag die tijdens een van de lessen kunsttheorie gesteld werd. Deze mondde uit in een discussie over de mogelijkheid van kunstmatige intelligentie om kunst te maken. Ik heb hier lang over nagedacht. KI (kunstmatige intelligentie) kan geen (autonome) kunst maken zoals wij mensen doen, omdat ze werkt vanuit een vooringenomen doel met een afgebakende database. Wanneer een KI als doel heeft om een kat van een hond te kunnen onderscheiden, dan zal ze een database aangemeten krijgen die

haar in staat stelt hierop te oefenen. Ze zal hier steeds beter in worden en uiteindelijk ons vermogen om een kat van een hond te onderscheiden overtreffen. Maar het zal nooit weten wat een kat is, of welke plaats een kat heeft in de wereld. De mens heeft daarentegen een enorme database waar ook een enorm level van 'randomness' in zit. In kunst is er geen afgebakend doel, dus ook geen vooringenomen database. Genetica, omgevingsfactoren en toeval bepalen niet alleen ons hele 'zijn' maar ook de kunst. In het maken van kunst is niet alleen mijn kennis van kunst van belang, of de skills die ik heb aangeleerd op de kunstacademie, maar ook alles daaromheen. De geschiedenis van het ontstaan van het universum tot nu uit zich misschien niet persé in kennis, maar zit wel verankerd in onze realiteit, in ons DNA. En de kunst die ik maak, komt voort uit die realiteit. Komt voort uit wie ik ben. Deze enorme 'randomness' in het menselijke bestaan valt onmogelijk te kopiëren in een artificieel neuraal netwerk. Want waar train je dan op?

Daarnaast geloof ik dat kunst resoneert bij mensen omdat ze gemaakt is door mensen. Een KI heeft een afgebakende realiteit. Wij mensen natuurlijk ook, maar wij mensen hebben allemaal enigszins dezelfde afgebakende realiteit. Een groot deel van onze geschiedenis, onze realiteitsbeleving en ons 'zijn' komen overheen. Onze individuele verschillen lijken enorm, maar vallen in het niet bij al het gemeenschappelijke.

Ik kom aan bij een plas water van zo'n 3 meter omtrek, in het midden groeit een soort riet. Het ziet er behoorlijk aangelegd, zelfs misplaatst, uit. Ik vraag me af waarom dit zich hier bevindt en ga op mijn knieën zitten om het water van dichtbij te bekijken. Als ik héél goed kijk, zie ik kleine waterdiertjes in de plas. Dit stelt me gerust, deze plas is niet misplaatst. Hoe dit water hier is terecht gekomen, is niet meer van belang. Het is opgenomen door de omgeving en deel geworden van het door de omgeving

gevormde systeem. Ik kijk nog een tijdje gefascineerd naar het water om alle onderdelen van het mini-ecosysteem beter te begrijpen.

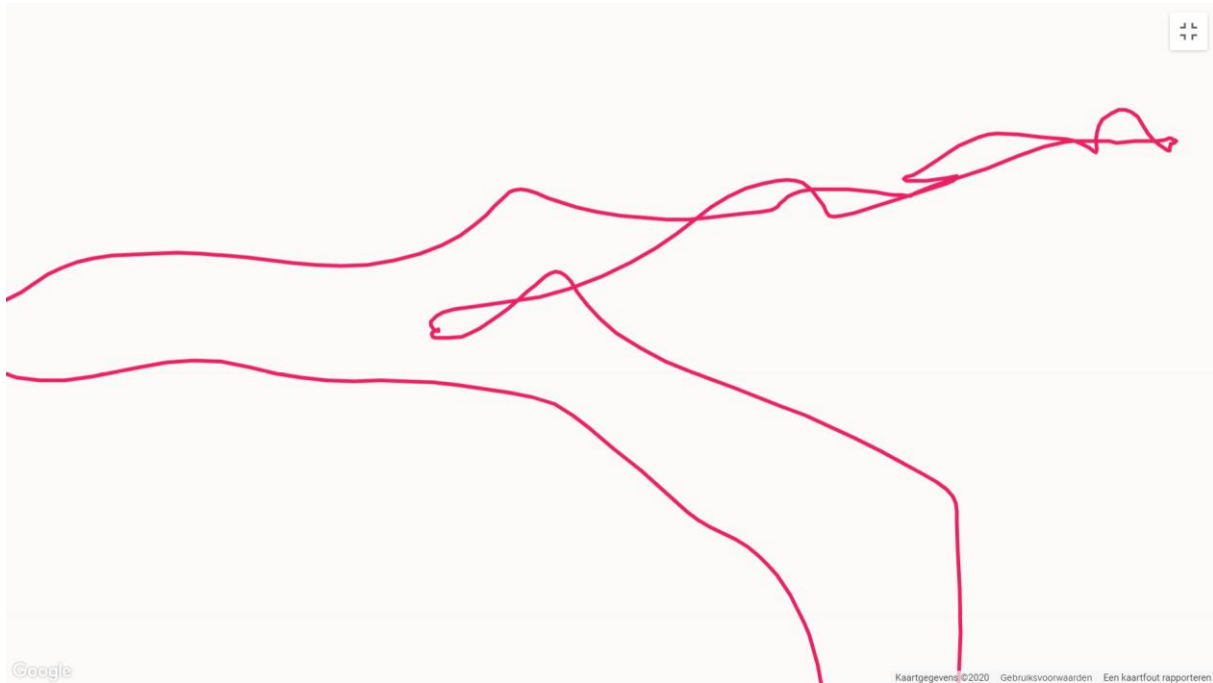
Biologie is een belangrijk onderdeel van mijn artistieke praktijk, maar ik betrek dit voornamelijk op mezelf. Ik vraag me af of ik niet meer zou kunnen werken met de ecosystemen om me heen. Ik heb een enorme fascinatie voor micro-organismen, maar besteed hier eigenlijk vrij weinig aandacht aan. Ik zou het water uit deze plas graag onder de microscoop leggen, ik denk dat het prachtig zou zijn. De georganiseerde structuur van dit leven doet niet onder aan de georganiseerde structuur van ons eigen bestaan.

Ik Loop verder en dwaal door de bossen bovenop de berg. Ondertussen zie ik enkel nog bomen, struiken en af en toe een kleine mergelgrot. Af en toe stuit ik op een prachtig stukje groen, waarbij ik me zowat in een sprookje waan. Ik verplaats me vrij langzaam door dit begroeide gebied, ik zou hier niet kunnen rennen. Ik voel me fragiel, ik bedenk me dat ik het nooit op zou kunnen nemen tegen een roofdier. Gelukkig hoeft dat ook niet.

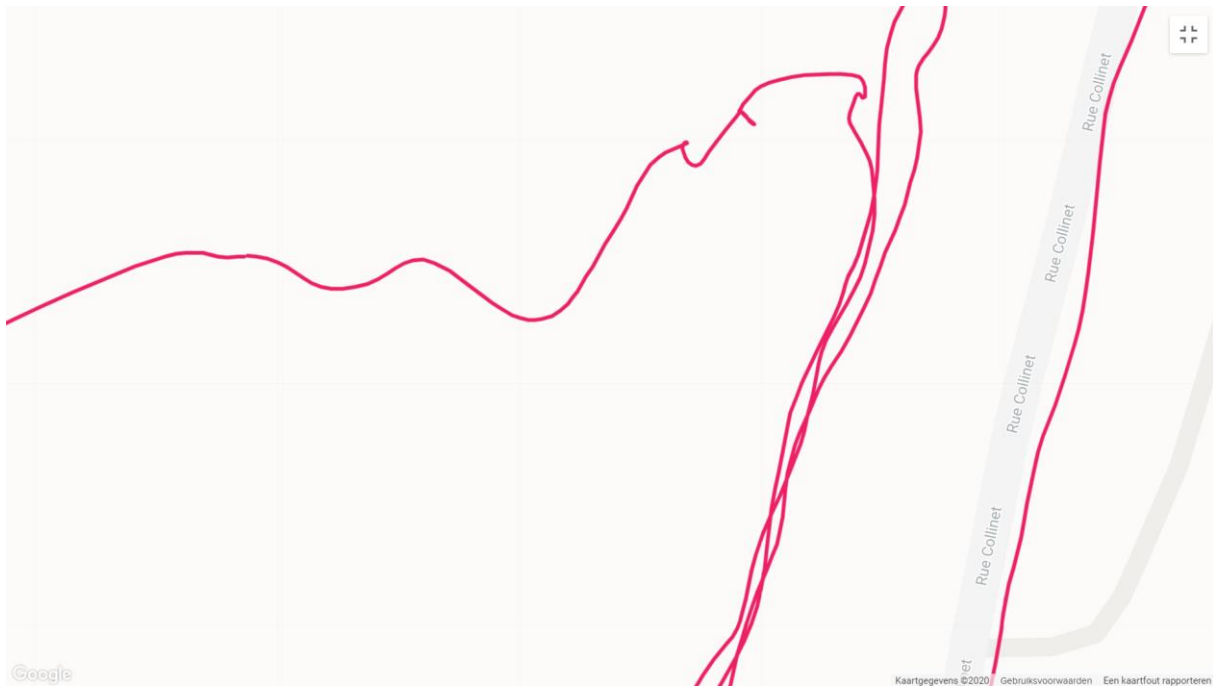
Ik zie de mens als een soort 'basiswezen', hij bevat biologisch gezien vrij weinig aanpassingen om te overleven. De mens is mens geworden bij zijn eerste uitvinding. Technologie bestaat niet zonder de mens, en de mens bestaat niet zonder technologie. Dieren passen zich aan over meerdere generaties door middel van natuurlijke selectie, maar kunnen met hun aanpassingen enkel onder die specifieke condities overleven. Wij mensen kunnen ons op evolutionaire schaal razendsnel aanpassen door middel van onze technologische uitvindingen. En dankzij deze snelle aanpassingen kunnen wij onder een enorme verscheidenheid aan omstandigheden overleven.

Deze technologieën vormen een extensie op de menselijke conditie, soms in zulke mate dat we het onderscheid tussen natuur en cultuur niet meer kunnen maken.

Ik ben verdwaald, ik sta bovenaan een klif en kijk uit op een soort grote fabriek gehuld in stof. Een prachtig stukje menselijke natuur. Ik wil naar beneden maar dat gaat niet. Ik probeer een aantal weggetjes uit, maar die lopen allemaal dood. Ik besluit helemaal terug te lopen, maar ik weet niet meer precies hoe ik gelopen ben. Ik weiger om navigatie te gebruiken.

De tekeningen die ik met mijn locatiegegevens maak, doen me denken aan de sporen van mieren. Het is intrigerend hoe mieren met z'n allen een lange slinger vormen en altijd de weg naar hun nest terug weten te vinden. Ze hebben dankzij evolutie feromonen ontwikkeld waarmee ze sporen kunnen vormen die andere mieren kunnen volgen. Daarnaast tellen mieren hun stappen, hebben ze een ingebouwd kompas en slaan ze herkenningspunten op. Deze mieren hebben 'van nature' dat wat ik probeer na te bootsen met mijn technologie.

Ik ben er wel een beetje klaar mee, ik zie er tegenop om nog dat hele stuk naar huis te lopen. Ik vraag me af of dieren dat gevoel ook ervaren, weten dat je nog enkele kilometers moet lopen maar eigenlijk geen zin meer hebben. Mijn benen zijn moe en de weg naar huis is bekend terrein. De avonturier blijft achter in het bos.

Nawoord

In mijn onderzoek naar transhumanisme ligt een enorme nadruk op het 'humanisme'. Dat is deel van de worsteling waar ik me in bevind. Terwijl die complexiteit van ons mens-zijn, het 'zijn' van een naar ons idee ver ontwikkeld meercellig organisme, niet persé het toppunt van het universum is. Ik geloof dus niet zo in de mens als dominante soort. Ik beseft dat ik werk vanuit een 'menselijk' standpunt (ik kan enkel weten hoe het is om een mens te zijn), en ik werk naar een gevoel van mens-zijn toe (het ervaren van de realiteit), maar alles er tussen in moet gelijk getrokken worden.

Ik heb al eerder geschreven over hoe technologische evolutie een logisch gevolg is op biologische evolutie omdat het een toename van complexiteit is. Maar daarin moeten we onszelf misschien minder als 'heerser van technologie' zien, en meer als facilitator van die toegenomen complexiteit. In die filosofie is meer ruimte voor balans. Tijdens deze wandeling beseft ik dat het belangrijk is om andere systemen ook zelf te onderzoeken in plaats van het visualiseren van kennis vanuit de literatuur. Dit moet hand in hand gaan.

Naar aanleiding hiervan heb ik eindelijk geïnvesteerd in een goede microscoop. Onder de microscoop kijk ik rechtstreeks in een van de anders onzichtbare deelsystemen waar onze omgeving uit bestaat, en dat is prachtig. De micro-organismen en plantencellen die ik kan zien in een druppel water uit de Maas, doen niet onder aan een door de mens

georganiseerd systeem. De cellen in mijn lichaam zijn zo georganiseerd dat ze mijn hele bestaan mogelijk maken. We mogen niet vergeten waar we vandaan komen.

We dragen het begin van het universum in ons. We zijn niet méér dan de uitkomst van (toevallige) omstandigheden en we zijn ook zeker niet het eindpunt daarvan.